

# Hội nhập báo chí thế giới theo tư tưởng báo chí Hồ Chí Minh

PGS, TS. ĐỖ CHÍ NGHĨA

Ủy ban Văn hóa, Giáo dục của Quốc hội; Email: dochinghia6996@gmail.com

Nhận ngày 8 tháng 10 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 11 năm 2024.

**Tóm tắt:** Báo chí Pháp du nhập vào Việt Nam từ khoảng giữa thế kỷ XIX. Đến đầu thế kỷ XXI, báo chí Việt Nam lại đang trên hành trình hội nhập thế giới, học hỏi kinh nghiệm bề bộn, hiện đại hoá kỹ thuật và nâng cao nghiệp vụ. Bản chất của báo chí là gắn với thể chế chính trị, chịu ảnh hưởng của truyền thống văn hoá. Do đó, sự áp đặt, rập khuôn những hình mẫu, kinh nghiệm nước ngoài chắc chắn khó thành công. Điều quan trọng là học hỏi, sáng tạo và tiếp thu có chọn lọc để đem lại hiệu quả thiết thực. Sự nghiệp báo chí Hồ Chí Minh là bài học sinh động về ý thức học hỏi, hướng tư duy và tầm nhìn hội nhập báo chí thế giới.

**Từ khóa:** Hồ Chí Minh; tư tưởng báo chí; hội nhập.

**Abstract:** French journalism was introduced to Vietnam around the mid-19th century. By the early 21st century, Vietnamese journalism has embarked on a journey of global integration, learning from international experiences, modernizing techniques, and improving professional expertise. The nature of journalism is intrinsically linked to political systems and influenced by cultural traditions. Therefore, the imposition or rigid replication of foreign models and practices is unlikely to succeed. What matters most is the ability to learn, innovate, and selectively adapt to achieve practical outcomes. The journalistic career of Hồ Chí Minh serves as a vivid example of the spirit of learning, forward-thinking, and global integration in journalism.

**Keywords:** Ho Chi Minh; journalism ideology; global integration.

## 1. Cơ sở của việc học hỏi, hội nhập

Hồ Chí Minh học làm báo ở Pa-ri với những người bạn Pháp tiên bộ. Từ người "học việc" rất nhanh chóng, Người trở thành một cây bút sắc sảo, rồi làm chủ nhiệm kiêm chủ bút một tờ báo độc lập, bảo vệ quyền lợi các dân tộc thuộc địa - tờ *Le Paria*. Tiếp đó sang Liên Xô rồi trở về Trung Quốc trên hành trình cách mạng, Người tiếp tục viết báo, nắm lấy báo chí như một công cụ hữu hiệu để tuyên truyền cách mạng. Người viết báo bằng tiếng Pháp, tiếng Anh, tiếng Nga, tiếng Trung Quốc... Người trân trọng các đồng nghiệp, lắng nghe và học hỏi kinh nghiệm. Khi

đã là Chủ tịch nước Việt Nam dân chủ cộng hoà, viết bài cho tờ *Vì một nền hòa bình lâu dài, vì một nền dân chủ nhân dân*, Người đề nghị Ban biên tập "có thể viết lại toàn bộ bài báo" vì "tôi không viết tiếng Pháp đã từ lâu" nên khó tránh sai sót. Thái độ cầu thị, cởi mở, khả năng học hỏi, tự đổi mới là bí quyết để Người nhanh chóng hoà nhập vào môi trường báo chí sôi động, viết báo bằng nhiều thứ tiếng và để lại dấu ấn rõ nét...

Sự nghiệp báo chí Hồ Chí Minh là bài học sinh động về ý thức học hỏi, hướng tư duy, tầm nhìn ra môi trường rộng lớn hơn. Với tư cách một nhà báo đi trước có nhiều kinh nghiệm, Người

đã nhiều lần yêu cầu các nhà báo cách mạng phải trau dồi kiến thức, *“biết ít nhất một ngoại ngữ”* để có thể *“xem cho rộng”*, từ đó mở rộng tầm nhìn, tăng cường hiểu biết, học hỏi kinh nghiệm của bè bạn quốc tế.

Tư tưởng báo chí Hồ Chí Minh đã xác lập một cách nhìn *“mở”* cho sự phát triển nền báo chí cách mạng, dựa trên những nguyên tắc cơ bản và đặc trưng riêng của Việt Nam. Ngay từ những năm đất nước còn chiến tranh, nhiều nhà báo đã được cử ra nước ngoài học tập, trao đổi kinh nghiệm. Thông qua mối quan hệ quốc tế, chủ yếu với các nước XHCN và Tổ chức nhà báo quốc tế (OIJ), chúng ta đã tranh thủ sự giúp đỡ của bạn bè đồng nghiệp, tạo dựng cơ sở vật chất, nâng cao tay nghề cho đội ngũ phóng viên. Trong điều kiện hiện nay, việc hợp tác đa phương và song phương trên cơ sở cùng có lợi đang được triển khai giữa các cơ quan báo chí Việt Nam và nước ngoài. Tất nhiên những mối quan hệ hợp tác này phải được xây dựng trên cơ sở những nguyên tắc và định hướng chính trị rõ ràng, phù hợp với đường lối của Đảng và pháp luật của Nhà nước.

### **2. Lợi ích và kết quả bước đầu của quá trình học hỏi, hội nhập quốc tế**

Hội nhập quốc tế là một yêu cầu khách quan đối với đất nước, cũng như với nền báo chí. Lợi ích của quá trình này có thể khái quát trên những bình diện:

*Thứ nhất*, học hỏi, hội nhập báo chí thế giới sẽ giúp tăng cường cơ sở vật chất trang thiết bị, hiện đại hoá phương tiện kỹ thuật, bắt nhịp nhanh với phương thức, quy định làm báo hiện đại. Những đổi mới thiết bị - kỹ thuật cho hoạt động báo chí, đặc biệt phát thanh, truyền hình, báo mạng điện tử cho thấy hiệu quả của phương thức đó.

*Thứ hai*, quá trình hội nhập quốc tế sẽ giúp các nhà báo nâng cao tay nghề, năng lực tác nghiệp. Thực tế, các hoạt động báo chí có phóng viên nước ngoài cùng tham gia (như họp báo, đưa tin về các sự kiện quan trọng...) không khí bao giờ cũng sôi

động hơn, vì tính cạnh tranh được *“hâm nóng”*. Những chuyến phóng viên Việt Nam ra nước ngoài cũng đem lại hiệu quả tương tự. Ý thức săn tin, tìm thông tin mới, chớp được những khuôn hình đẹp, độc đáo... đã định hình khá rõ trong nhiều phóng viên.

Đặc biệt trong giai đoạn chuyển đổi số và đẩy mạnh ứng dụng công nghệ hiện nay, rất nhiều vấn đề đặt ra cho các nhà báo và cơ quan báo chí. Làm thế nào để chuyển đổi nhanh tòa soạn theo mô hình báo chí - công nghệ, bắt kịp xu hướng hiện đại, báo chí dữ liệu, báo chí đa nền tảng? Làm sao để lan tỏa tư duy chuyển đổi số đến mọi hoạt động trong tòa soạn, nhất là trong điều kiện trình độ, năng lực phóng viên không đồng đều? Những câu hỏi này sẽ được giải đáp tốt hơn, đầy đủ hơn với tác động của quá trình học hỏi, hội nhập quốc tế.

*Thứ ba*, hội nhập quốc tế sẽ giúp chúng ta có nhiều chương trình hay (mua bản quyền chương trình có sẵn hoặc cải tiến, thay đổi chương trình cũ cho phù hợp...), đồng thời có điều kiện đưa thông tin về Việt Nam ra thế giới một cách đầy đủ chính xác hơn. Sự phát triển nhanh chóng của các loại hình báo chí, đặc biệt là truyền hình ở nước ta những năm gần đây có sự thúc đẩy của yếu tố này. Phương thức thông tin ra nước ngoài đã được đa dạng hoá, trở nên linh hoạt và hữu hiệu hơn.

Việc thúc đẩy hội nhập, học hỏi báo chí thế giới, ngoài những lý do chủ quan từ điều kiện, nhu cầu cơ quan báo chí và mỗi nhà báo còn có một nhân tố hết sức quan trọng: đó là công chúng. Với một trình độ ngày càng cao, điều kiện kỹ thuật tăng cường, công chúng đã có nhiều *“kênh”* tiếp nhận thông tin hơn. Do đó họ đòi hỏi báo chí cũng phải nâng cao khả năng thông tin, thông qua quá trình hội nhập quốc tế.

Nhìn lại sự giao lưu, học hỏi, hội nhập quốc tế, có thể thấy tốc độ phát triển khá nhanh với những thành tựu quan trọng của nền báo chí chúng ta. Tuy nhiên, so với yêu cầu thực tiễn đặt

ra thì việc học hỏi, hội nhập quốc tế phải được tiến hành thường xuyên, thống nhất và bài bản hơn nữa để có thể đem lại kết quả cao hơn.

### 3. Những vấn đề cần chú trọng trong quá trình học hỏi, hội nhập

#### *Một là, nâng cao trình độ ngoại ngữ của đội ngũ cán bộ, phóng viên*

Đây là điều được Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm, coi đó là cơ sở nền tảng để nhà báo có thể trau dồi, học hỏi kinh nghiệm báo chí nước ngoài. Trong thư gửi lớp viết báo Huỳnh Thúc Kháng, Người yêu cầu các nhà báo phải nhanh chóng nắm bắt ngoại ngữ để "xem báo nước ngoài và học tập kinh nghiệm của người". Vấn đề này một lần nữa được Bác đề cập đến tại Đại hội lần thứ II Hội Nhà báo Việt Nam: "Trong nghề báo ta có những kinh nghiệm của ta, nhưng ta cũng cần học hỏi thêm kinh nghiệm của các nước anh em. Muốn thế, những người làm báo ít nhất cũng cần biết một thứ tiếng nước ngoài. Ví dụ phải biết chữ Hán thì mới xem được báo Trung Quốc và học được kinh nghiệm của báo Trung Quốc".

Trong thời đại bùng nổ thông tin và toàn cầu hoá hiện nay vấn đề này càng đặt ra cấp thiết. Khả năng ngoại ngữ là một điểm yếu rất cơ bản của đội ngũ cán bộ báo chí, hạn chế khả năng hội nhập, học hỏi kinh nghiệm bạn bè quốc tế.

Thực tế, trong nhiều trường hợp, trình độ nghiệp vụ của phóng viên không hề thua kém, kiến thức nền tảng rất vững vàng, nhưng vì yếu ngoại ngữ nên lúng túng trong hoạt động nghiệp vụ. Nhiều cơ quan báo chí khắc phục bằng cách chú trọng tuyển phóng viên có trình độ ngoại ngữ, đặc biệt là những người học chuyên ngành ngoại ngữ. Cách làm này đã đem lại hiệu quả nhất định, song suy cho cùng vẫn chỉ là giải pháp tình thế. Người phóng viên trước hết phải có tay nghề chuyên môn vững, còn ngoại ngữ giữ vai trò bổ trợ dù là bổ trợ quan trọng. Về lâu dài, nâng cao trình độ ngoại ngữ cho sinh viên ngay trong nhà trường đào tạo báo chí vẫn là giải pháp hữu hiệu nhất. Sự quan tâm thường xuyên của lãnh

đạo các cơ quan và nỗ lực tự thân của mỗi nhà báo là yếu tố quyết định, song nếu có "nền" ngoại ngữ tốt ngay từ trong nhà trường, các nhà báo sẽ thuận lợi hơn nhiều khi tác nghiệp.

#### *Hai là, học hỏi, tiếp thu phải có chọn lọc*

Không nên coi mọi cách làm của báo chí nước ngoài đều là tối ưu để vận dụng, rập khuôn theo kiểu "thấy người ăn khoai, vác mai đi đào". Trên thực tế, điều kiện Việt Nam có nhiều điểm không giống với nhiều nước trên thế giới, nên quá trình hội nhập phải chú trọng đúng mức đến các yếu tố văn hoá, chính trị... Chẳng hạn, một vấn đề nghiệp vụ đang được quan tâm, bàn luận, trao đổi hiện nay là *tính khách quan* của nhà báo. Báo chí phương Tây thường lên tiếng tuyệt đối hóa tính khách quan, đặt nhà báo hoàn toàn đứng bên ngoài sự kiện, thông tin hạn chế bình luận đến mức tối đa. Trong khi đó, báo chí ta luôn coi trọng định hướng dư luận, nhà báo không né tránh việc trình bày quan điểm của mình trước những vấn đề phức tạp, nhạy cảm của đời sống (tất nhiên, quan điểm đó dựa trên sự kiện khách quan và mang tính tích cực hóa đời sống xã hội). Việc nói rõ quan điểm của nhà báo là thể hiện *bản lĩnh và lập trường chính trị*, thể hiện trách nhiệm *người cán bộ báo chí* trước công chúng. Đây là một tiêu chí quan trọng để đánh giá chất lượng tác phẩm theo tư tưởng Hồ Chí Minh; *"chính trị phải làm chủ. Chính trị đúng thì việc khác mới đúng được"*.

Hai phương thức này là kết quả của sự khác biệt về quan điểm làm báo, quan điểm chính trị, về vai trò của nhà báo trong đời sống xã hội. Không nên chỉ coi nó như vấn đề nghiệp vụ đơn thuần để có thể "chuyển hóa", rập khuôn, học hỏi gượng ép... dẫn đến những sai sót khó lường.

#### *Ba là, tăng cường nhiều "kênh" trao đổi học hỏi kinh nghiệm*

Hội nhập là một quá trình lâu dài, mà kết quả của nó phụ thuộc nhiều vào trình độ và bản lĩnh của mỗi cá nhân, mỗi chủ thể tham gia. Bên cạnh đó, sự hỗ trợ của các yếu tố khách quan khác

cũng đóng vai trò quan trọng.

Quá trình học hỏi, hội nhập của báo chí Việt Nam nằm trong chiến lược giao lưu văn hoá, dựa trên cơ sở những định hướng chính trị rõ ràng. Đó là quá trình tự giác, chủ động và có mang tính chiến lược. Hoạt động đối ngoại của Hội Nhà báo Việt Nam, đặc biệt trong khuôn khổ hợp tác với Hiệp hội báo chí các nước thuộc khối ASEAN đã đem lại hiệu quả tích cực. Các cơ quan báo chí, ở mức độ khác nhau cũng đã chú trọng đến nội dung này. Phương thức chủ yếu hiện nay là các lớp bồi dưỡng ngắn hạn, các cuộc hội thảo, một số suất học bổng hạn chế, còn lại là các cuộc đi thăm, làm việc, tháp tùng các phái đoàn Chính phủ ra nước ngoài hoặc trao đổi với các phóng viên nước ngoài tại Việt Nam... Những hoạt động này đã góp phần giúp đội ngũ phóng viên học hỏi, trau dồi năng lực nghề nghiệp, năng động hơn, nhanh nhạy hơn trong xử lý thông tin. Tuy vậy, vẫn còn nhiều cơ hội chưa được tận dụng đầy đủ. Về lâu dài cần tăng cường thêm nhiều "kênh" hơn nữa cho quá trình giao lưu, hội nhập và học hỏi kinh nghiệm.

Cần đa dạng hóa hoạt động hợp tác, trước hết là giữa Hội Nhà báo Việt Nam và Hội Nhà báo các nước, cũng như các tổ chức quốc tế về thông tin. Bên cạnh đó là quan hệ trực tiếp giữa các cơ quan báo chí với nhau (quan hệ giữa Báo *Nhân Dân* với *Nhân Dân Nhật báo* Trung Quốc, *Luy-ma-ni-tê* của Pháp... là những gợi ý tốt). Những mối quan hệ này sẽ tạo cơ hội giao lưu, trao đổi nghề nghiệp thiết thực trên các vấn đề cụ thể giữa các nhà báo.

Cần tăng cường hợp tác trong lĩnh vực đào tạo, dần hình thành môi trường học hỏi, giao lưu quốc tế ngay từ trong các trường đào tạo báo chí. Tất nhiên, quá trình này phải cân nhắc, chọn lọc, song không để lỡ thời cơ.

Cần "đẩy" phóng viên vào guồng máy hoạt động năng động, khuyến khích tinh thần tự học hỏi, trau dồi, đáp ứng yêu cầu công việc. Sự chủ động của nhà báo là yếu tố quan trọng để họ tận

dụng các "kênh" khác nhau, tự nâng cao tay nghề của mình (ví dụ tham khảo báo chí nước ngoài, mạng Internet, học hỏi thông qua quá trình tác nghiệp chung...). Nhiều vấn đề về công nghệ làm báo và ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong bối cảnh cạnh tranh gay gắt giữa báo chí với nhau, báo chí với mạng xã hội đang đặt ra cấp thiết. Ví dụ như: sự phát triển của trí tuệ nhân tạo (AI), thực tế ảo (VR) và thực tế tăng cường (AR), Blockchain hay sự bùng nổ của các nền tảng truyền thông xã hội mới như TikTok và WeChat... Tất cả những điều đó đang đòi hỏi báo chí và nhà báo phải học hỏi kinh nghiệm quốc tế, vượt lên chính mình để thích nghi và phát triển, tiếp cận và phục vụ công chúng tốt hơn.

Trong bối cảnh toàn cầu hoá và phát triển trí tuệ nhân tạo hiện nay, việc chủ động học hỏi, hội nhập quốc tế là điều cần thiết. Báo chí là lĩnh vực hoạt động năng động, có vai trò dẫn dắt dư luận xã hội. Giữ vững định hướng chính trị, nâng cao nghiệp vụ, thành thạo ngoại ngữ, am hiểu và vận dụng tốt công nghệ, say mê học hỏi, hội nhập quốc tế, nhà báo sẽ góp phần quan trọng thúc đẩy sự phát triển của đất nước trong điều kiện tình hình và những yêu cầu mới đặt ra. Làm được điều đó cũng chính là đã hiểu và vận dụng linh hoạt tư tưởng Hồ Chí Minh về nhà báo và phương pháp sáng tạo báo chí, góp phần hữu hiệu vào việc "đổi mới báo chí vì sự nghiệp đổi mới đất nước".

#### TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Đỗ Quang Hưng (2019), *Thêm những hiểu biết về Hồ Chí Minh*, Nxb. Đại học quốc gia Hà Nội, tr.139.
2. Hồ Chí Minh (1995), *Về vấn đề báo chí*, Nxb. Chính trị Quốc gia, tr. 170, 171.
3. Phạm Văn Đồng (1990), *Hồ Chí Minh, một con người, một dân tộc, một thời đại, một sự nghiệp*, Nxb. Sự thật, Hà Nội.
4. Trần Văn Giàu (1997), *Sự hình thành về cơ bản Tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
5. Hồ Chí Minh (2004), *Hồ Chí Minh về báo chí*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
6. Hà Minh Đức (2017), *Báo chí Hồ Chí Minh chuyên luận và tuyển chọn*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.